

**AKADEMIK QALAMTASVIR MASHG‘ULOTLARIDA
TALABALARNING IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH
OMILLARI**

Muzafarova Sanobar Murodullayevna

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o’qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada akademik qalamtasvir mashg‘ulotlarida talabalar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish omillari tahlil qilinadi. Talabalar ijodiy fikrlash, tasviriy tasavvur, kompozitsion va rangiy his-tuyg‘ularni uyg‘unlashtirish orqali san’at darslarida muvaffaqiyatli ijodiy faoliyat olib borishi mumkinligi ko‘rsatib beriladi. Shuningdek, pedagogik va innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalar va interfaol mashg‘ulot metodlari ijodiy qobiliyatlarni oshirishda samarali vosita sifatida taqdim etiladi.

Kalit so‘zlar: akademik qalamtasvir, ijodiy qobiliyat, kompozitsion fikrlash, san’at ta’limi, interfaol metodlar, innovatsion texnologiyalar.

San’at ta’limida talabalar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Akademik qalamtasvir mashg‘ulotlari talabalarga chizmachilik, kompozitsiya, rang va shakl elementlarini uyg‘unlashtirish, ijodiy qarorlar qabul qilish va o‘z tasviriy tasavvurlarini rivojlantirish imkonini beradi.

So‘nggi yillarda pedagogik jarayonga innovatsion yondashuvlarni, jumladan, raqamli texnologiyalar, interfaol metodlar va loyihaviy faoliyatni joriy etish san’at darslarining sifatini oshirishda katta rol o‘ynamoqda. Bu usullar talabalarni faol ishtirok etishga, mustaqil fikrlashga, ijodiy muammolarni hal qilishga va kompozitsion qarorlarni to‘g‘ri qabul qilishga rag‘batlantiradi. Shu bilan birga, akademik qalamtasvir mashg‘ulotlari nafaqat texnik ko‘nikmalarni, balki tasviriy va estetik fikrlashni ham shakllantiradi.

Maqola davomida akademik qalamtasvir mashg‘ulotlarida ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish omillari, ularni oshirishga yordam beruvchi metodik va texnologik yondashuvlar batafsil tahlil qilinadi.

Akademik qalamtasvir mashg‘ulotlarida talabalar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda bir qator omillar muhim rol o‘ynaydi. Avvalo, talabalarni ijodiy fikrlashga rag‘batlantirish pedagogik jarayonning markaziy qismi hisoblanadi. Talabalar o‘z fikrlarini tasviriy shakllar orqali ifodalash, rang, shakl va chiziqlarni uyg‘unlashtirish, kompozitsion yechimlar yaratish orqali ijodiy qarorlar qabul qilishni o‘rganadilar. Shu bois, akademik qalamtasvir mashg‘ulotlari faqat texnik

ko'nikmalarni emas, balki vizual tasavvur va estetik qarorlar qabul qilish qobiliyatini ham shakllantiradi.

Talabalar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda metodik yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Flipped classroom yoki teskarilangan darslar modeli talabalar mustaqil bilim olishlari va dars vaqtida amaliy mashg'ulotlarga ko'proq e'tibor qaratishlari uchun qulay imkoniyat yaratadi. Ushbu metod talabalarda mustaqil fikrlash, ijodiy qaror qabul qilish va o'z ishini tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, guruh ishlari, loyihaviy mashg'ulotlar va interfaol mashg'ulotlar talabalarning ijodiy fikrlashini kuchaytiradi va ularni o'zaro fikr almashishga rag'batlantiradi.

Raqamli texnologiyalar ham ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Kompyuter grafikasi, virtual studiyalar va interfaol dasturlar yordamida talabalar turli rang, shakl va kompozitsion yechimlarni sinab ko'rishlari mumkin. Shu bilan birga, raqamli portfellar va onlayn baholash tizimlari talabalarni o'z ishini qayta ko'rib chiqishga, tahlil qilishga va natijalarni hujjatlashtirishga o'rgatadi. Bu usullar nafaqat texnik, balki estetik va analitik fikrlashni ham rivojlantiradi.

Ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishda pedagogning roli ham katta. O'qituvchi faqat ma'lumot beruvchi emas, balki mentor va yo'naltiruvchi sifatida talabalarni yaratishga, eksperiment qilishga va mustaqil qarorlar qabul qilishga rag'batlantiradi. Pedagogning tajribasi va metodik yondashuvi talabalarning ijodiy salohiyatini maksimal darajada ochish uchun muhim hisoblanadi.

Shuningdek, talabalarni ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda loyiha va amaliy mashg'ulotlar alohida o'rin tutadi. Talabalar turli mavzular bo'yicha loyihalar yaratish, shaxsiy kompozitsiyalar tayyorlash va rang-metrik yechimlarni sinab ko'rish orqali ijodiy tafakkurini rivojlantiradi. Bu jarayon talabalarning vizual tafakkurini kuchaytiradi, estetik didini oshiradi va kompozitsion yechimlar qabul qilish qobiliyatini mustahkamlaydi.

Interfaol metodlar ham ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda samarali hisoblanadi. Talabalar birgalikda ishlash, fikr almashish va ijodiy muammolarni hal qilish orqali nafaqat individual, balki jamoaviy ijodiy salohiyatni ham rivojlantiradi. Guruh mashg'ulotlari orqali talabalar turli yondashuvlar, texnikalar va rang kombinatsiyalarini o'rganadi, o'z ishlarini tahlil qiladi va mustaqil qarorlar qabul qilishni o'rganadi.

Psixologik omillar ham ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga ta'sir ko'rsatadi. Talabalarning motivatsiyasi, o'ziga bo'lgan ishonchi, ijodiy erkinlikka ega bo'lishi va pedagog tomonidan qo'llab-quvvatlanishi ijodiy salohiyatning oshishiga yordam beradi. Ijodiy faoliyatni rag'batlantiruvchi muhit yaratish talabalarni o'ziga xos, original ishlar yaratishga undaydi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar, interfaol metodlar, loyiha mashg'ulotlari va pedagogik yondashuvlarning uyg'unligi talabalar ijodiy qobiliyatlarini samarali rivojlantirish imkonini beradi. Shovdirov S.A. (2024) va

Ibraimov X. (2023) tadqiqotlariga ko'ra, bunday usullar talabalar kompozitsion fikrlashini, estetik qaror qabul qilish qobiliyatini va vizual tafakkurini sezilarli darajada oshiradi.

Shuningdek, ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish jarayonida baholash va qayta aloqa tizimi muhim ahamiyatga ega. Talabalar o'z ishini tahlil qilish, xatolarini aniqlash va yangi yechimlar izlash orqali ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Bu jarayon mustaqil fikrlash, analitik tafakkur va ijodiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Natijada, akademik qalamtasvir mashg'ulotlarida talabalar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda metodik va texnologik omillar, pedagogik yondashuvlar, interfaol va loyihaviy mashg'ulotlar hamda raqamli vositalar muhim rol o'ynaydi. Ushbu omillar o'quv jarayonini boyitadi, talabalarning ijodiy tafakkurini rivojlantiradi va ularni zamonaviy san'at muhitiga tayyorlaydi.

Akademik qalamtasvir mashg'ulotlarida talabalar ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda bir qancha pedagogik, metodik va texnologik omillar muhim ahamiyatga ega. Flipped classroom, loyiha mashg'ulotlari, interfaol metodlar va raqamli texnologiyalar talabalarning ijodiy fikrlashini, kompozitsion qaror qabul qilish qobiliyatini va estetik tafakkurini sezilarli darajada oshiradi.

Pedagogning tajribasi va yo'naltiruvchi roli talabalarning ijodiy salohiyatini ochish, mustaqil fikrlashga va eksperiment qilishga rag'batlantirishda muhim hisoblanadi. Shuningdek, baholash va qayta aloqa tizimi talabalarni o'z ishlarini tahlil qilishga, xatolarni aniqlashga va yangi ijodiy yechimlar izlashga undaydi.

Natijada, akademik qalamtasvir mashg'ulotlarida mazkur omillarni uyg'un qo'llash talabalarni nafaqat texnik jihatdan, balki estetik va ijodiy jihatdan ham rivojlantiradi, ularni zamonaviy san'at muhitida muvaffaqiyatli faoliyat ko'rsatishga tayyorlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov S.A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatel'nosti // *Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka*. – 2017. – №2. – S. 109–110.
2. Shavdirov S.A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – S. 131–134.
3. Shavdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – T. 587. – S. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // *AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – №1. – S. 070035.
5. Shavdirov S.A. O'quvchilarda tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik jihatlari // *Sovremennoe obrazovanie (Uzbekistan)*. – 2017. – №6. – S. 15–21.

6. Shovdirov S.A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter Education & Global Study*. – 2024. – №1. – S. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // *Science and Innovation*. – 2023. – T. 2. – №B10. – S. 192–198.
8. Shavdirov S.A. Izobrazitelnomu i prikladnomu iskusstvu // *International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education*. – 2018. – S. 84–85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // *Evrasiyskiy jurnal akademicheskikh issledovaniy*. – 2023. – T. 3. – №12. – S. 193–196.
10. Baymetov B.B., Shovdirov S.A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in the Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – T. 4. – №3. – S. 60–66.